

Харчук Лілія Валеріївна
доцент катедри української мови
Національного університету «Львівська політехніка»,
кандидат філологічних наук, доцент
e-mail: liliia.v.kharchuk@lpnu.ua

КОМУНІКАТИВНО-КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ГУМАНІТАРНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Сучасна українська освіта функціонує в умовах глобальної диджиталізації та інформаційних викликів, що безпосередньо впливають на формування гуманітарного простору держави. У цьому контексті викладання української мови набуває особливої ваги, адже воно не лише забезпечує мовну підготовку студентів, а й формує їхні комунікативні, ціннісні та громадянські орієнтири. Комунікативно-компетентісний підхід, що інтегрує знання, уміння, навички, емоційно-ціннісні установки й здатність до рефлексії, є сьогодні ключовим у системі гуманітарної освіти та передбачає перехід від засвоєння знань про мову до розвитку здатності ефективно користуватися нею у різних сферах спілкування. Основна мета такого навчання – виховати мовну особистість, здатну до відповідальної комунікації, критичного мислення й активної участі в суспільному житті. Викладач української мови у вищій школі виконує сьогодні не лише навчальну, а й соціокультурну, комунікативно-медійну місію. Його завдання – допомогти студентам усвідомити мову як простір національної ідентичності та інструмент формування якісного інформаційного контенту. Мовна грамотність і культура спілкування стають важливими складниками інформаційної безпеки держави, адже формують критично мислячого громадянина, стійкого до маніпуляцій і пропаганди.

В умовах диджиталізації особливого значення набуває інтеграція цифрових технологій у мовну освіту. Сучасні освітні платформи, інтерактивні завдання, електронні словники, мультимедійні ресурси відкривають нові можливості для розвитку комунікативної компетентності студентів. Онлайн-дискусії, блоги, подкасти, створення власного медійного продукту українською

мовою сприяють формуванню практичних умінь і залученню студентів до реального гуманітарного інформаційного простору. Важливою складовою комунікативно-компетентнісного підходу є ціннісний аспект навчання. Мова розглядається не лише як інструмент пізнання світу, а як носій духовного й культурного досвіду народу. Через мову студент входить у простір національної пам'яті, вчиться бачити світ крізь українські смисли, що є запорукою стійкості гуманітарного простору держави. Викладач української мови стає модератором міжкультурного діалогу, наставником у процесі становлення молодого особистості, здатної відчувати відповідальність за слово. Його педагогічна діяльність – це не лише передавання знань, а й формування мовної етики, толерантності, вміння аргументовано відстоювати позицію, уникати агресії та деструктиву в комунікації. Реалізація комунікативно-компетентнісного підходу потребує оновлення навчальних програм, запровадження міждисциплінарних курсів (мовна культура, риторика, критичне мислення, академічне письмо), а також партнерської взаємодії між викладачем і студентом. Таке навчання сприяє розвитку не лише мовних, а й соціальних, інформаційних і громадянських компетентностей, необхідних у сучасному українському суспільстві.

Окремої уваги заслуговує формування академічної та медійної грамотності студентів. Культура наукового письма – це не лише володіння нормами української літературної мови, а й вміння чітко структурувати думку, аргументовано висловлювати позицію, коректно посилатися на джерела, що формує етичну культуру наукової комунікації. Такі навички є складником гуманітарного інформаційного простору, у якому мова функціонує як маркер достовірності, точності та академічної доброчесності. Водночас медіаграмотність стає невід'ємною частиною компетентнісного навчання. Вона передбачає критичне ставлення до інформаційних потоків, вміння аналізувати мовні засоби маніпуляції, розпізнавати фейки й дискримінаційні наративи. Саме філологічна освіта, заснована на комунікативному принципі, формує здатність читача й автора бути свідомим учасником інформаційного процесу.

Завдяки поєднанню мовної, медійної й культурної компетентностей викладання української мови виходить за межі аудиторії, стає частиною суспільного діалогу про ідентичність, етику слова та цінність правдивого повідомлення. Формування гуманітарного простору неможливе без усвідомлення мови як основи національної єдності. Викладання української мови у вищій школі має сприяти відновленню довіри до гуманітарного знання, подоланню колоніальних стереотипів, виробленню критичного погляду на роль мови в сучасних інформаційних війнах. Комунікативно-компетентнісний підхід, орієнтований на інтерактивність, співпрацю й рефлексію, сприяє формуванню в студентів не лише навичок ефективного спілкування, а й патріотичного ставлення до мови, розуміння її як чинника національної безпеки. Усе це дає підстави говорити, що гуманітарна освіта стає стратегічним ресурсом держави, а викладач гуманітарних дисциплін – одним із творців її інформаційної стійкості.

Отже, комунікативно-компетентнісний підхід у викладанні української мови – це не просто методика, а педагогічна філософія, що формує гуманітарний інформаційний простір України. Через свідому мовну освіту відбувається становлення громадян, які мислять українською, діють відповідально й здатні творити нову якість національної комунікації. Роль викладача гуманітарних дисциплін у цьому процесі – ключова: саме він є провідником між словом, цінністю та ідентичністю, а отже – співтворцем інформаційного суверенітету держави.

Література

1. Гарбар, І. В., Гарбар, А. І. (2022). Формування мовленнєво-комунікативної компетентності студентів на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням). *Педагогічні науки: теорія та практика*, (4), 29–34. <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2021-4-04>
2. Лук'яник, Л. В. (2012). Компетентнісний підхід до навчання української мови. *Педагогіка вищої та середньої школи*, 36, 301–305. <https://doi.org/10.31812/educdim.v36i0.3430>
3. Мамчур, Л. І. (2011). Лінгводидактичні підходи до формування комунікативної компетентності учнів основної школи. *Педагогічні науки*, 1(59), 124–128.

4. Мордовцева, Н., & Ужченко, Д. (2024). Комуникативно-компетентнісний підхід до навчання здобувачів вищої освіти на заняттях гуманітарного циклу. *Наука і освіта*, (2), 27–32. <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2024-2-4>

5. Пентиліук, М. (2010). Компетентнісний підхід до формування мовної особистості в євроінтеграційному контексті. *Українська мова і література в школі*, (2), 2–5.

6. Пентиліук, М. (Ред.). (2003). *Словник-довідник з української лінгводидактики*. Київ: Ленвіт.